

Určení průměrného výdělku osoby před jejím vzetím do vazby

Daňové priznání je pouze východiskem a také jen jednou z okolností, z nichž lze vycházet při určení průměrného výdělku konkrétní osoby před jejím vzetím do vazby, nikoliv důkazem o jejích skutečných příjmech a výdajích v souvislosti s výkonem její profese. K posouzení příjmů takové osoby z výkonu její práce a nákladů na tuto práci vynaložených je třeba přihlídnout k charakteru jednotlivých příjmů a výdajů uplatněných v priznání.

Daňové priznání je pouze východiskem a také jen jednou z okolností, z nichž lze vycházet při určení průměrného výdělku konkrétní osoby před jejím vzetím do vazby, nikoliv důkazem o jejích skutečných příjmech a výdajích v souvislosti s výkonem její profese. K posouzení příjmů takové osoby z výkonu její práce a nákladů na tuto práci vynaložených je třeba přihlídnout k charakteru jednotlivých příjmů a výdajů uplatněných v priznání.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 24.1.2001, sp.zn. 25 Cdo 2026/98)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o 3.171.466,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 22 C 91/97, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 1998 č. j. 22 Co 546/97-41, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 4. 1998 č. j. 22 Co 546/97-41 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 2. září 1997 č. j. 22 C 91/97-18 s výjimkou výroku o zastavení řízení se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal zaplacení částky 3.171.466,- Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody způsobené mu rozhodnutím o vazbě. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 2. 9. 1997 č. j. 22 C 91/97-18 byla žaloba na zaplacení částky 3.108.768,- Kč s příslušenstvím zamítnuta, ohledně částky 62.698,- Kč s příslušenstvím bylo řízení zastaveno a žalované byla uložena povinnost zaplatit žalobci náklady řízení. Po provedeném řízení dospěl soud k závěru, že je dána odpovědnost žalované za škodu způsobenou žalobci rozhodnutím orgánu státu podle § 5 odst. 1 zák. č. [58/1969](#) Sb. V řízení bylo zjištěno, že v souvislosti se sdělením obvinění byl žalobce vzat do vazby, která trvala od 14. 12. 1994 do 17. 3. 1995 (tj. 94 dní) a jeho trestní stíhání pro trestné činy podvodu a zkreslování hospodářské a obchodní evidence bylo usnesením vyšetřovatele ze dne 13. 9. 1995 zastaveno. Za dobu strávenou ve vazbě žalobce požadoval náhradu příjmů, kterých by jako podnikatel - advokát podnikající na základě zákona č. [58/1996](#) Sb. dosáhl. Nárok na náhradu škody uplatnil u Ministerstva spravedlnosti v rámci předběžného projednání nároku podle § 9 odst. 1 cit. zákona a byla mu vyplacena částka 62.698,- Kč, když bylo při výpočtu vycházeno z částky 20.000,- Kč měsíčního příjmu, kterou žalobce uvedl do vyšetřovacího spisu během trestního stíhání. Podle názoru soudu pro stanovení výše ušlého zisku je třeba stanovit příjmy, kterých by žalobce dosáhl s největší

pravděpodobností v době, v níž nemohl vykonávat činnost advokáta, a stanovit i pravděpodobnou výši výdajů, které by v tomto období vynaložil. Při určení výše ušlého zisku pak soud vycházel z rozdílu příjmů a výdajů, které žalobce uvedl v přiznáních k dani z příjmů fyzických osob za rok 1993 a rok 1994, a vzhledem k tomu, že v obou těchto zdaňovacích obdobích byl žalobce při výkonu advokacie ve ztrátě, která činila 232.168,85 Kč v roce 1993 a 1.361.362,- Kč v roce 1994, uzavřel, že žalobce neprokázal, že mu v rozhodném období ušel zisk, který by byl vyšší než ztráta, kterou za výkon advokacie sám přiznal pro účely zdanění.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 4. 1998 č. j. 22 Co 546/97-41 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil, ve výroku o nákladech řízení jej změnil, rozhodl o nákladech odvolacího řízení a zamítl návrh žalobce na připuštění dovolání. Vzhledem k tomu, že žalobce s výjimkou opakovaného návrhu na vyžádání znaleckého posudku z oboru ekonomiky žádné další důkazy neoznačil, vycházel odvolací soud ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěrem, že žalobce, na němž je důkazní břemeno, neprokázal, že by mu vznikla škoda ve formě ušlého zisku v souvislosti s rozhodnutím o vazbě v zažalované výši. Podle názoru odvolacího soudu soud prvního stupně zjišťoval správně rozdíl mezi příjmy a výdaji žalobce, který jako advokát je podnikatelem podle zákona o advokacii a vede jednoduché účetnictví, a správně vycházel z jediných dostupných důkazů - z přiznání k dani z příjmů za období roku 1993 a roku 1994. Protože z nich vyplývá, že žalobce v těchto letech byl při výkonu advokacie ve výrazné ztrátě, dovodil, že ani znalecký posudek z oboru ekonomiky by na skutkových zjištěních soudu prvního stupně nemohl nic změnit. Dovolání proti svému rozsudku odvolací soud nepřipustil, protože neshledal toto rozhodnutí, založené především na posouzení správnosti skutkových zjištění, za rozhodnutí po právní stránce zásadního významu.

Proti tomuto rozsudku žalobce podal dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 239 odst. 2 o. s. ř., a uplatňuje dovolací důvody podle ust. § 241 odst. 3 písm. d) a § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. Za zásadní po právní stránce považuje otázku, co je ve smyslu § 442 obč. zák. ušlým ziskem u soukromě podnikajících osob a jak lze hodnověrně zjistit jeho výši. Namítá nesprávné právní posouzení věci soudy obou stupňů, které podcenily složitost této otázky a v důsledku toho důkazy, které provedly, nevypovídají o skutečném stavu věci, zatímco důkazy, které mají zásadní význam, odmítly provést. Vytyká odvolacímu soudu, že nesprávně ztotožňuje pojem zisku používaného v občanském zákoníku s pojmem zisku, jak je vymezen v zákoně o daních z příjmů. Dovojuje, že u osob samostatně výdělečně činných je jejich příjmem příjem z jejich podnikatelské činnosti a u něj jako advokáta, spočívá v prodeji služeb, za které je mu placeno. Po dobu vazby, kdy nemohl poskytovat právní služby, je jeho újmou to, že o příjmy z této činnosti přišel. Za ušlý zisk proto považuje částku, která se rovná tržbám za právní služby, které by za dobu vazby pravděpodobně přijal, a namítá nesprávnost názoru odvolacího soudu, že ušlým ziskem je rozdíl mezi příjmy a výdaji. Souhlasí sice s tím, že je třeba zjistit a posoudit i pravděpodobnou výši výdajů, které by žalobce v době vazby na dosažení svých příjmů za normálního běhu věci vynaložil, namítá však, že soud tyto výdaje nesprávně ztotožnil s výdaji, jak je definuje zákon o daních z příjmů pro účely zdanění. Uvedený zákon konstruuje výdaje jako právní pojem jen pro účely zdanění, a to jako soubor nejen výdajů reálných ale i fiktivních (např. odpisy), které podnikatel fakticky nevynakládá a má pouze možnost si o ně snížit základ daně. Výdaje vykázané na konci zdaňovacího období v daňovém přiznání jsou součtem položek, které zákon o daních z příjmů jako výdaje definuje, a ne těch, které podnikatel v uvedeném roce skutečně vynaložil. Údaje v daňovém přiznání nerozlišují ani výdaje, které jsou na dosažení příjmů vynakládány soustavně a pravidelně, a které byly vynaloženy jednorázově a již se neopakují jako jsou např. odpisy, leasing, opravy nemovitostí, odstupné apod. Reálné příjmy a reálné výdaje žalobce zachycuje jediné jeho účetní evidence. Protože nebylo vyhověno jeho návrhu na provedení důkazu znaleckým posudkem z oboru ekonomiky, dovolatel je přesvědčen, že nepřipuštěním tohoto

rozhodujícího důkazu ve věci došlo k tomu, že mu byla odňata možnost jednat před soudem. Navrhl, aby byl rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušen a věc vrácena k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté hlavy I bodu 17 zákona č. 30/200 Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1.1.2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1, 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je dále přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.), nebo jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.).

Podle § 239 odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku nebo usnesení odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Přípustnost dovolání může odvolací soud vyslovit i bez návrhu. Podle odst. 2 tohoto ustanovení jestliže odvolací soud nevyhoví návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

V dané věci žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, aniž byla vyslovena přípustnost dovolání ve smyslu § 239 odst. 1 písm. o.s.ř., a nejde ani o případ, že by v této věci byl soudem prvního stupně vydán rozsudek, který by byl odvolacím soudem zrušen (§ 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.).

Z hlediska ust. § 238 odst. 1 písm. a/ a b/ o.s.ř. není tedy v této věci dovolání proti rozsudku odvolacího soudu přípustné.

Dovolatel uplatňuje dovolací důvod podle § 237 písm. f/ o.s.ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže účastníku řízení byla nesprávným

postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Přípustnost dovolání z hlediska tohoto ustanovení není však založena již tím, že dovolatel tvrdí, že rozhodnutí odvolacího soudu je postiženo vadou uvedenou v § 237 o.s.ř., nýbrž přípustnost je založena jen tehdy, jestliže rozhodnutí některou z vad uvedených v ust. § 237 odst. 1 o.s.ř. skutečně trpí.

Odnětím možnosti jednat před soudem se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává. V posuzovaném případě se však o takovou situaci nejedná. V tom, že odvolací soud nevyžádal a neprovedl navržený důkaz znaleckým posudkem, nelze spatřovat postup, kterým by byla žalovanému odňata možnost jednat před soudem. Je totiž věcí soudu, které z navržených důkazů budou provedeny (§ 120 odst. 1 věta druhá o.s.ř.), a toto platí i v odvolacím řízení (§ 211 o.s.ř.). Rozhodne-li soud, že některé důkazy nebudou provedeny (např. proto, že podle názoru soudu nejsou pro rozhodnutí podstatné, jak tomu bylo v daném případě), nejde o postup, kterým by byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem. Dovolací důvod podle § 237 písm. f/ o.s.ř. není tedy dán.

Zbývalo proto posoudit přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 o.s.ř., neboť žalobce podal návrh odvolacímu soudu na vyslovení přípustnosti dovolání, jemuž nebylo vyhověno, a proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání. Dovolání podle § 239 odst. 2 o.s.ř. je přípustné jen pro řešení otázek právních (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu. Předpokladem přípustnosti dovolání je závěr odvolacího soudu, že napadené rozhodnutí, popř. právní otázka v něm řešená, proti níž směřuje dovolání, má po právní stránce zásadní význam. O nesprávné právní posouzení se jedná, jestliže soud na zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo právní předpis nesprávně vyložil.

Z hlediska ust. § 239 odst. 2 o.s.ř. o rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu se jedná, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam a která má současně zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Předpokladem přípustnosti dovolání ve smyslu ust. § 239 odst. 2 o.s.ř. je tedy závěr odvolacího soudu, že některá z právních otázek v rozhodnutí odvolacího soudu řešených, proti níž směřuje dovolání, má po právní stránce zásadní význam.

Žalobce uplatnil nárok na odškodnění újmy spočívající v tom, že mu ušel příjem proto, že nevykonával své povolání, protože byl ve vazbě. Jde tedy o nárok na náhradu za ztrátu na výdělků. Tento nárok uplatněný v rámci nároku na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě podle zák. 58/1969 Sb. je v podstatě obdobným nárokem, jenž vzniká osobě, která pro poškození zdraví není schopna vykonávat své dosavadní zaměstnání. Podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku se ztráta na výdělků hradí, jen došlo-li k ní při škodě na zdraví. Podle § 21 zák. 58/69 Sb. se však ztráta na výdělků hradí, i když nejde o škodu na zdraví. Ustanovení § 447 odst. 2 občanského zákoníku platí v těchto případech obdobně.

Podle ustanovení § 447 odst. 1 obč. zák. náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu. Podle odst. 2 náhrada za ztrátu na výdělků spolu s výdělkem poškozeného a s

případným invalidním důchodem nebo částečným invalidním důchodem nesmí přesahovat částku stanovenou předpisy pracovního práva pro náhradu škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně; z důvodů zvláštního zřetele hodných může soud určit vyšší částku náhrady též tehdy, byla-li škoda způsobena hrubou nedbalostí.

Podle ustanovení § 20 zákona č. [58/1969](#) Sb. pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

Při řešení otázek v zákoně č. [58/1969](#) Sb. výslovně neupravených se tedy vychází z ustanovení občanského zákoníku.

Podle ustanovení § 445 obč. zák. se ztráta na výdělku hradí peněžitým důchodem, přičemž se vychází z průměrného výdělku poškozeného, kterého dosahoval před poškozením.

Způsob výpočtu průměrného výdělku je upraven v ustanovení § 17 tehdy platné vyhlášky č. [45/1964](#) Sb., kterou se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku (ve znění pozdějších předpisů), a to tak, že průměrný výdělek občanů v pracovním poměru se určí podle pracovněprávních předpisů upravujících odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání (odst. 1). Průměrný výdělek ostatních pracujících občanů se určí podle okolností jednotlivého případu (odst. 2).

V případech, kdy je nutno určit průměrný výdělek specifickým způsobem, se tedy při výpočtu náhrady za ušlý výdělek vychází z ust. § 17 odst. 2 cit. vyhlášky a vychází se ze stavu, jaký tu byl před poškozením, tedy v projednávané věci před vzetím do vazby, neboť tím okamžikem poškozenému začal ucházet výdělek a tím mu vznikla škoda. Průměrný výdělek před vznikem škody je pak konstantou, jejíž změnu žádný předpis nepřipouští, a to ani v těch případech, kdy je nutno určit průměrný výdělek specifickým způsobem.

Ustanovení § 17 odst. 2 vyhlášky č. [45/1964](#) Sb. patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Na úvaze soudu tak závisí vymezení hypotézy právní normy v každém konkrétním případě. Jestliže soud při určení průměrného výdělku vymezil v dané věci jen určité okolnosti, jež považuje za podstatné, popř. jen jedinou okolnost, pak námitka, že soud některé z dalších okolností rozhodných pro vymezení hypotézy právní normy nezahrnul do svých úvah, je námitkou nesprávného právního posouzení věci.

V daném případě, kdy nelze průměrný výdělek určit podle odstavce 1, bylo třeba z okolností tohoto konkrétního případu vymezit ty, na jejichž základě lze dospět k určení průměrného výdělku žalobce v době před vzetím do vazby.

Dovolateli je třeba přisvědčit v tom, že samotné zjištění údajů z daňového přiznání není jedinou rozhodující okolností pro určení jeho průměrného výdělku před vzetím do vazby ve smyslu ust. § 17 odst. 2 cit. vyhlášky. Rozdílem mezi příjmy a výdaji se pro účely výpočtu daně z příjmu stanoví totiž

základ daně, nikoliv průměrný výdělek jako základ pro zjištění výše náhrady za ztrátu na výdělku podle občanskoprávních předpisů. Výdaje a náklady, jež se pro stanovení základu daně od dosažených příjmů odečítají, nelze ztotožňovat s náklady, které je třeba na jejich dosažení a udržení vynaložit. Daňový základ se u osob účtujících v jednoduchém účetnictví zjišťuje jako rozdíl mezi příjmy a výdaji za dané období, přičemž některé z položek, o které se snižuje daňový základ, nejsou skutečně vynaloženými náklady na dosažení příjmu, nýbrž mohou představovat jen nárok na snížení daňového základu, a na druhé straně veškeré příjmy daňového poplatníka vykázané v přiznání k dani nemusí být pouze příjmy za výkon činnosti advokáta.

Daňové přiznání je tedy pouze východiskem a také jen jednou z okolností, z nichž lze v daném případě vycházet při určení průměrného výdělku žalobce před vzetím do vazby, nikoliv důkazem o jeho skutečných příjmech a výdajích v souvislosti s výkonem jeho profese advokáta. K posouzení příjmů žalobce z výkonu jeho advokátní činnosti a nákladů na tuto činnost vynaložených je další významnou okolností charakter jednotlivých příjmů a výdajů uplatněných v přiznání. Objasnění tohoto charakteru se neobejde bez dalšího dokazování, které - právě podle okolností konkrétního případu - se bude týkat prvotních účetních dokladů o příjmech a výdajích, údajů v peněžním deníku podnikatele apod., přičemž nelze vyloučit ani vyžádání znaleckého posudku.

Závěr odvolacího soudu, že žalobci nevznikla škoda spočívající ve ztrátě na výdělku, protože z daňového přiznání vyplývá daňová ztráta, spočívá na nesprávném právním názoru v tom smyslu, že při určení průměrného výdělku žalobce bylo zvažováno jen jediné hledisko, z něhož odvolací soud bez ohledu na konkrétní okolnosti případu výlučně vycházel. S takovým vymezením hypotézy právní normy obsažené v § 17 odst. 2 vyhlášky č. [45/1964](#) Sb. nelze souhlasit, neboť údaje o výdajích a příjmech v daňovém přiznání nemohou být jediným hlediskem pro určení výše průměrného výdělku poškozeného v době před vzetím do vazby a neposkytují tak náležitý podklad pro posouzení, zda žalobci v důsledku výkonu vazby vznikla škoda spočívající ve ztrátě na výdělku.

Vzhledem k tomu, že dovolacímu přezkumu předložená právní otázka nebyla dosud rozhodovací činností vyšších soudů jednoznačně vyřešena, dospěl dovolací soud k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu má z hlediska této právní otázky zásadní význam a dovolání žalobce je tedy podle § 239 odst. 2 o.s.ř. přípustné.

Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle ust. § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. je naplněn; Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu s výjimkou výroku o zastavení řízení zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek v uvedeném rozsahu zrušen a věc byla vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)